

AZ ÖZVEGY ÖRÖKLÉSÉRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK TÖRTÉNETI ALAKULÁSA A RÓMAI JOGTÓL A XX. SZÁZAD KÖZEPÉIG

HISTORICAL EVOLUTION OF THE RULES ON THE INHERITANCE OF WIDOWS FROM ROMAN LAW TO THE MIDDLE OF THE 20TH CENTURY

Páhi Barbara*

Abstract

It belongs to the right of succession and an important part of it is the succession of the surviving spouse. In the event of the husband's death, the widow has already enjoyed special benefits under the rules of Roman law and enjoys them in accordance with the provisions in force, but the legal rights and possibilities of the surviving spouse have changed significantly throughout history. The surviving spouse has a special situation of succession, since in the event that he does not inherit the testator by law, he acquires the usufruct of the property in question. This is called the widow's right, which is considered a type of legal succession, and as such, with the death of the testator, ipso iure transfers to the surviving spouse.

Keywords: widow's right, spouse, succession, legal history, successor

Kulcsszavak: özvegyi jog, házastárs, öröklés, jogtörténet, jogutód

Bevezető gondolatok

Az öröklési jog a tulajdonos halála esetére rendezi a vagyonában bekövetkező változás rendjét. Az öröklés tehát jogutódlás, mely kizárólag az emberhez, mint természetes személyhez kapcsolódik, s az örökhagyó halálának, mint jogi ténynek a pillanatában, törvény erejénél fogva áll be. Az örökhagyói minőséghez a jogalkotó további feltételt nem követel meg, ahhoz még cselekvőképességre sincs szükség – nem részletezve a végrendeletre vonatkozó speciális szabályokat. Az öröklés ipso iure öröklés, tehát a hagyaték a törvény erejénél fogva minden további jognyilatkozat nélkül száll át az örökösre, akinek mindehhez az elfogadó nyilatkozatára nincs szükség.

A jogutódot akkor nevezzük örökösnek, ha rá a hagyatékból nem csupán követelések, de tartozások egyaránt átszállnak. Örökös lehet minden jogképes személy, így természetes, jogi személy, vagy akár jogi személyiség nélküli gazdasági társaság. Az örökösök tekintetében nem áll fenn az a szabadság, ami az előbbieket szerint az örökhagyó esetén, s jogszabályok korlátokat állíthatnak fel bizonyos vagyontárgyak tulajdonlása, illetve birtoklása tekintetében.

Az öröklés mai elvei szerinti rendje vagy törvényen, vagy végintézkedésen alapulhat, melyek közül az előbbi akkor érvényesül, ha utóbbi az örökhagyó után nem maradt. Ami a törvényes és a végrendeleti öröklés közötti viszonyt illeti, tehát a jog tiszteletben tartja a

* Dr. Páhi Barbara, levelező tagozatos PhD-hallgató, Miskolci Egyetem ÁJK; bírósági titkár, Miskolci Törvényszék, pahibarbara@gmail.com

végrendelkező akaratnyilvánítását, így a végintézkedésnek elsőbbsége van a törvényes örökléshez képest.

Az öröklési joghoz tartozik, s annak fontos részét képezi a túlélő házastárs öröklése. A férj halála esetén az özvegy már a római jog szabályai szerint is különleges kedvezményeket élvezett, s élvez mind a hatályos rendelkezések szerint, azonban a túlélő házastárs törvényes jogai és lehetőségei a történelem során jelentősen változtak. A túlélő házastársnak speciális az öröklési helyzete, hiszen abban az esetben, ha az örökhagyó után törvény szerint nem ő örököl, úgy a haszonélvezeti jogát szerzi meg a kérdéses vagyonnak. Ezt nevezzük özvegyi jognak, melyet a törvényes öröklés egyik fajtájának tekintünk, s mint ilyen, az örökhagyó halálával ipso iure átszáll a túlélő házastársra, mely igaz mind a férj, mind a feleség házastársa utáni öröklésére.

Jelen tanulmány elsődleges célja a nőkre öröklésére vonatkozó szabályok bemutatása a római jog szabályaitól egészen a XX. század közepén hatályos rendelkezésekig. A történelmet áttekintve a nők jogi helyzete – ideértve az öröklést is – a férfiakénál szűkebb korlátok közé volt szorítva, és sok esetben bár bizonyos jogokat birtokoltak, de nem gyakorolhatták azokat. Érdekes, hogy a XVI. és a XVIII. század között a nők részére rendkívül előnyös jogi helyzetet teremtett a jogalkotó az élet jelentős területén, sajnálatos módon ez azonban nem volt tartós, s a polgári Magyarországon e szabályozás részben vagy egészen megváltozott. Ettől függetlenül megállapítható, hogy az állam történelem során igyekezett gondoskodni az özvegyen maradt nőkről, habár e gondoskodás eltért társadalmi pozíció és történelmi kor szerint.

1. Az özvegyi jog kialakulása, szabályai a XIX. századig

A korai hazai jogszabályok szerint az özvegyasszony a család számára a férj hagyatékaként egy megőrzendő vagyontárgy volt, ezáltal az ún. levirátus, mint ókori jogszokás alapján a paraszttársadalomban az özvegy új, néhai férje testvérével, vagy közeli rokonával kötött házasságot. Ezt a család elsősorban akkor szorgalmazta, ha a túlélő házastársnak fiú gyermekei voltak, esetleg vagyonos volt, ezáltal az özvegy és a gyermekek munkaerejét, valamint javait is biztosították.¹

A római jog szabályai szerint az önjogú feleség nem került be férje agnatiójába², így nem vált családtaggá, nem örökölt a férjének szült gyermekei után, és azok sem örökölték anyjuk után. Ezt a szabályt a praetori és császári jog változtatta meg, mely alapján a túlélő házastárs számára ebben az esetben is megnyílt a törvényes öröklés lehetősége.³ A középkori magyar jog özvegyi haszonélvezetre vonatkozó rendelkezései ezen szabályokra utalnak vissza.

Már az Árpád-kori törvények is külön rendelkeztek kifejezetten a nőkre vonatkozó jogszabályokról, így voltak a családi kapcsolataikat, a vagyoni jogi helyzetüket szabályozó törvények és speciális büntető rendelkezések is. Ezek a nők külön jogainak elidegeníthetlenségéről és kielégítésének mikéntjéről is intézkedtek, melyeken belül nagy számban jelentek meg a vagyoni jogi kérdésekkel foglalkozó szabályok. Az öröklési jog körében ebben az időben nem ismerték az egységes hagyaték fogalmát, így minden vagyontárgynak megvolt a saját öröklési rendje, s más-más öröklési rend vonatkozott a

¹ Magyar Néprajzi Lexikon: Levirátus jelentése, Akadémiai Kiadó, Budapest 1977-1982

² Agnát rokonok azok, akiket férfiak rokonsága köt össze, így az egy apától származó hozzátartozók.

³ BIRÓ Zsófia: Hol éri meg nőnek lenni?, Scriptura, 2014/I., 62. https://onszak.pte.hu/userfiles/cikk/64/scriptura14i_biro.pdf (2022. február 26.)

férfiakra és a nőkre.⁴ A nőket már ebben az időben is a házasságból és öröklésből fakadóan illették meg bizonyos vagyoni jogok, valamint igényt tarthatott eltartására a rokonságtól, amíg meg-, vagy újrահázasodott.

Szent István törvénykönyvei szintén a rendezték az özvegyi jogot, melyekből kifejlődött a hazai jogunkban máig ismert özvegyi jog.⁵ E rendelkezések szerint a nő a férjétől kapott vagyoni juttatások által részese lett a családi vagyonközösségnek, ezáltal férje halála után a gyermekeivel birtokolta a családi vagyont. Biztosították az özvegyasszonynak, hogy amíg nem házasodik újra, addig használati-lakhatási joga legyen a férje vagyonán, jogosult volt gyermekei nevelésére, s korlátozott tulajdonjoga volt a férje után bizonyos vagyontárgyakra. Ezen túl igényt tarthatott férje rokonságától az elhunyt férj házára és státuszának megfelelő ellátásra, új házasság esetében pedig a kiházásításra is,⁶ mely körbe tipikusan női ruhákból és a háztartáshoz szükséges ingóságokhoz való jog tartozott. A házasság fennállása alatt ezek a kiházásításához tartozó dolgok beleolvadtak a férj vagyonába, s a házasság megszűnésekor a férj, vagy örökösei kötelesek voltak azok kiadására, esetleg értéküknek a megtérítésére. Az ősi vagyonnak fontos szerepe volt a hazai öröklési jogban, s speciális szabályok vonatkoztak rá. Kezelését az osztályos atyafiak megvonhatták az özvegytől még akkor is, ha egyébként a túlélő házastárs volt a gyermekek gyámja. Jellemző volt azonban, hogy a nő újrահázasodása esetén nem hagyták meg neki a gyermekek fölötti gyámságot sem.⁷ Abban az esetben a túlélő házastárs gyermekei egy része még kiskorú volt, de volt már nagykorú fia is, akkor tipikusan ő vette át a családi vagyon kezelését.⁸ Abban az esetben viszont, ha az özvegy élete végéig özvegyiségben maradt, úgy birtokában maradhattak férje javai, halála után pedig azok a férje rokonaira, vagy rokonok híján a királyra szálltak vissza.⁹ Szent László törvényeiben az özvegyet a családi közös vagyon együttes birtoklásán és a haszonélvezeti jogon túl a férje vagyonából külön vagyoni ellátás is megillette.

A nők vagyoni helyzetét érintő történelmi fejlődés fontos mérföldköve volt 1332, amikor Károly Róbert létrehozta a fiúsítás intézményét. Habár ez nem tartozik szorosan az öröklés jogintézményéhez, érintettsége miatt néhány gondolat erejéig érdemes kitérni rá, hiszen a nők vagyoni helyzetét tekintve a következő évszázadokban fontos szerepe volt. A fiúsítást I. Lajos gyakorlattan alkalmazta, a XIV. századtól jellemző, a XV. század végére pedig bevett aktussá vált. Ennek lényege úgy foglалható össze, hogy ha egy nemesember fiú örökösrel nem rendelkezett, s csak leánygyermeke volt, akkor a királynak lehetősége volt annak megfiúsítására, aki ez által a fiújogok örökösévé vált. Korlátját képezte azonban, hogy a leány csak a végrendeletileg ráhagyott szerzett, illetve olyan adománybirtokot örökölhetett, amelyre az adományozónak nem volt semmilyen kikötése. Nemzetségi birtokot tehát a fiúsított leány sem örökölhetett, melynek oka, hogy házasodása esetén kivitte volna a nemzetségből, mivel a nők vagyona átszállt a férjük nemzetségéhez.¹⁰ A fiúsított nők a házasság szempontjából tehát nők voltak, csak vagyoni szempontjából minősültek a saját családjuk szempontjából férfinak,

⁴ MEZEY Barna: Magyar jogtörténet, Osiris Kiadó, Budapest, 2007. 41.

⁵ Szent István Király Dekrétomainak Második Könyve, 24. Fejezet az özvegyekről és árvákról:

„Akarjuk nyilván, hogy az özvegyeknek és árváknak is legyen részök a mi törvényünkben, ily ok alatt: ha valamely özvegynek fiai, leányai maradnak, és azokat nevelni, mind éltiglen velek lakni fogadkozik, legyen a mi engedelmszólásból hatalma, hogy azt mívelhesse, és senki új házasságra ne kényszerítse őtet.”

⁶ BACHUSZ Dóra: Női jogképeség a 11-14. századi Magyar Királyságban

<https://ujkor.hu/content/noi-jogkepesség-11-14-századi-magyar-királyságban> 2022. február 26.

⁷ Szent István Király Dekrétomainak Második Könyve, 24. Fejezet az özvegyekről és árvákról 1.§

⁸ MEZEY Barna: i. m. 68 – 69.

⁹ Szent István Király Dekrétomainak Második Könyve, 24. Fejezet az özvegyekről és árvákról 2.§

¹⁰ PEKÁR Éva Zsuzsanna: Nők magánjogi helyzete a 20. századig Magyarországon, Szakdolgozat, 8.

<https://adoc.pub/szakdolgozat-pekár-éva-zsuzsanna.html> 2022. február 26.

így a nők különös vagyoni jogai is megillették őket, többek között az özvegyi jog és az özvegyek öröklési joga, a fiúsított leány tehát az általános szabályok szerint örökölt elhunyt házastársa után.¹¹

A következő évszázadokban, egészen a XIX. századig a magyarországi öröklési jog lényegében a Werbőczy féle Tripartitumon alapult. A túlélő házastárs öröklésére vonatkozó szabályok tekintetében különbséget kellett tenni az özvegyi öröklés, és az özvegyi jog között. Előbbi alanya a nemes férj özvegye volt, figyelemmel arra, hogy a nemes ember felesége nem volt közszerző, így az özvegy állagörökös volt, amely alapján birtokolhatott, szedhette tulajdona hasznait, és rendelkezhetett a vagyonnal. Maga az intézmény az ősiségen alapult. Utóbbi esetében ezzel szemben csupán a hasznosítás joga illette meg az özvegyet korlátozott ideig.¹² A hitvestársi öröklés eredetileg csak a feleséget illette meg férje után. Ezen később az 1687. évi XI. törvénycikk változtatott, mely megállapította a gyermekek s végrendelet nélkül meghalt férj és feleség között, a zálogos javakban és ingóságokban egymás irányában való kölcsönös és viszonyos megtartandó örökösödést. Az özvegyi jogon a jogszabály azonban továbbra is csak a túlélő nő javára biztosított élethosszig tartó haszonélvezetet. A rendi kor szabályai szerint az özvegyi jog alapján haszonélvezet illette meg a túlélő nemes asszonyt férje vagyonán mindaddig, amíg néhai férjének nevével és címével élt, valamint özvegyiségének idejét töltötte. Ez idő alatt az örökös köteles volt az özvegyet a korábbiak szerinti jogon és módon élelemmel, ruházattal és a megélhetéshez szükséges ingóságokkal ellátni, amennyiben pedig az özvegy úgy akarta, férjhez adni, hitbérét és jegyajándékát pedig a törvény szerint kiadni.¹³ Az özvegyi örökség részeként a túlélő házastárs tulajdonában került néhai férje díszruhája, kocsija, lova, a ménes fele huszonöt darabig, valamint saját hozománya és különvagyona, valamint hitbére, melyről az özvegy lemondhatott. Ellenkező esetben az örökösök kötelesek voltak mindezt kiadni az özvegynek, vagy örököseinek. A közös szerzemény tekintetében a házastárs az oldalági rokonok és a felmenők előtt örökölt.¹⁴ A gyermekek és végrendelet hátrahagyása nélkül elhunyt férjnek az összes ingó java a feleségére háramlott, valamint, ha az özvegynek kiskorú gyerekei voltak, az özvegyi jog nem volt korlátozható, mivel a gyerekek nem kezelhették a birtokot. Fontos rendelkezése volt még a kornak, hogy az özvegyet az újabb házasságkötésig nem lehetett megfosztani néhai férjének birtokjogától, valamint a közösen használt lakóháztól, s újabb házasság esetén is kizárólag a hitbér kiadását követően.¹⁵

2. A házastárs öröklése a polgári Magyarországon

Az öröklési jog mai elveinek megjelenésére hazánkban a feudális társadalom hanyatlása után, a polgári átalakulás megvalósulásáig kellett várni. Habár a magyar öröklési jogban szereplő feudális kötöttségek egy részét az ősiség eltörléséről szóló 1848. évi XV. törvény és az urbér és azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatok (robot), dézsma és pénzbeli fizetések megszüntetéséről szóló 1848. évi IX. törvénycikkek megszüntették.

A XIX. század hazai szabályai szerint a nőknek a házasság fennállása alatt lehetett ugyan önálló vagyona, azon azonban férjek haszonélvezeti joggal rendelkeztek. Ebben az időben az öröklési jog nem csak a férfiak és a nők között, de még az utóbbiak tekintetében is

¹¹ BIRÓ Zsófia: i. m. 67 – 68.

¹² PEKÁR Éva Zsuzsánna: i. m. 16.

¹³ Tripartitum 67. cím 2.§

¹⁴ MEZEY Barna: i. m. 62.

¹⁵ Tripartitum 98. cím 1 – 2. §

különbséget tett, melynek alapja a hajdani férjek foglalkozása volt. Így például a polgárok, a földművesek és a kereskedők feleségeinek a férjek halála után járt az örökölt vagyon fele, a magasabb egzisztenciájú férfiak feleségeinek azonban nem.¹⁶ E rendi megkülönböztetésekből eredő egyes házassági vagyoni jogi és öröklési jogi szabályt, s ezen kívül még számos – feudális jellemzővel bíró – törvényt csak a második világháború után helyezték hatályon kívül.

A XIX. század öröklési rendje az ősiség intézményén alapult, így elsősorban törvényes öröklésre került sor, mely alól kivételt jelentett a végrendeleti öröklés. Érdekessége a kor jogalkotásának, hogy az ősi és a szerzett vagyon öröklésére eltérő szabályok vonatkoztak, végrendeletre azonban csak utóbbiról lehetett, az ősi vagyont pedig általános jelleggel az örökhatyó fiai örökölték.

E szabályok megjelentek a jobbágyok örökösödése tekintetében is, melyről a 1840. évi VIII. törvénycikk rendelkezett. Eszerint, hogy a házasság alatti közszerzemények a jobbágyok között minden házastársat egyformán illettek meg, azokról mind a nők, mind a férfiak fele részben szabadon rendelkezhetek, és e fele részből a férj a feleségét még végrendelet útján sem zárhatta ki. Abban az esetben azonban, ha valamelyik házastárs gyermek és végrendelet nélkül halt meg, minden közszerzemény a túlélő házastársra szállt. A törvénycikk értelmében a házastársaknak viszonyos örökösödése – gyermek és végrendelet hiányában – úgy minden egyéb örökösödést megelőzően még azon szerzeményekre nézve is, melyeket a házasság előtt szereztek.¹⁷ A törvényes öröklés szabályai szerint a gyermek nélkül meghalt jobbágy az özvegye, férje minden ősi javát megtarthatta mindaddig, amíg férje nevét viselte. Ha pedig az ősi javak között jobbágytelek is volt és az özvegy annak művelésére és a jobbágyi terhek viselésére nem volt képes, úgy e körben a törvényes örökösök örökölték, melyért cserébe kötelesek voltak az özvegynek a megfelelő életszínvonalát biztosító tartást biztosítani. Ezt vita esetén a bíróság határozta meg. Ettől eltérően alakult a túlélő házastárs öröklése, ha az elhunyt férj feleségének illendő tartásáról végrendelet útján gondoskodott. Ha az elhunyt férj gyermekeket is hátrahagyott és volt felesége tartásáról végrendelet útján nem gondoskodott, úgy a gyermekek az előbbiek szerint voltak kötelesek biztosítani anyjuk megélhetését, s csak ennek ellenében részesülhettek a hagyatékból. Abban az esetben, ha a túlélő hozzátartozók között volt az elhunyt jobbágy korábbi házasságából származó gyermek, úgy a korábbi házasság alatt szerzett vagyon az özvegy szempontjából nem minősült házasság alatt szerzett közszerzeménynek, így az özvegyi tartás alapjául nem is szolgálhatott. Ebben a körben az özvegyi tartás alapja egy gyermek rész volt. Ezen vagyon évenkénti hasznára jogosult volt az özvegy, állagának felügyeletét pedig a földesúr és a községi elöljáró látta el. Abban az esetben, ha az özvegy meghalt, vagy már nem viselte férje nevét, a gyermekrész visszaszállt az örökhatyó örökösöire.¹⁸

Az 1848. évi XV. törvénycikk megszüntette az adományrendszert, az ősiséget és az úrbériséget, s ezáltal hatályon kívül helyezte a feudális öröklési jog legfontosabb szabályait. Megszűnt a különbség az adományi és a szerzett birtok között, és a férfi- és a leányági öröklésre is azonos szabályok vonatkoztak. Sajnos ezek a haladó szellemiségben megalkotott törvények nem voltak hosszú életűek, s 1852-től az Osztrák Polgári Törvénykönyv hatályba lépéséig egy ideiglenes időszak következett, mely időszakban ismételten az 1848 előtti jogszabályok alapján ítéleztek a bíróságok.¹⁹

¹⁶ Emberi Jogok: Nők <https://emberijogok.kormany.hu/nok> 2022. február 26.

¹⁷ 1840. évi VIII. tc. 8 – 9. §

¹⁸ 1840. évi VIII. tc. 16 – 18. §

¹⁹ MEZEY Barna: i. m. 94.

1861-ben az Országbírói Értekezlet által megalkotott Ideiglenes Törvénykezési Szabályok tettek kísérletet magyar törvények hatályba léptetésére. Figyelemmel arra, hogy az ősiség visszaállítása nem volt lehetséges, így bevezették az ágiság intézményét, s a végrendekezés jogát pedig minden szabad vagyona kimondták. Az ősi vagyon helyébe lépő öröklött, vagy ági vagyont tehát az ágbeli rokonok – ezen a túlélő házastárs haszonélvezetet nyert –, a szerzeményt pedig a házastárs örökölte. A XIX. század második felében és a XX. században a házastársi öröklésének jogintézménye a házassági közösség védelmének funkcióját látta el. Ez kiterjedt arra a vélelemre is, miszerint minden vagyon közszerzemény, mely ellenkezőjének a bizonyítása az érdekelt kötelessége volt. Ha sikerrel járt, úgy ági vagyronról volt szó, amely – ági jellegére figyelemmel – a házasság előtt került az örökhagyó vagyonába. A házastársi öröklés részét képezte a korábban említett özvegyi öröklés, mely figyelemmel arra, hogy az ősiségen alapult, a XIX. század végére lassan elvesztette funkcióját, majd a Kúria 1904-ben már hatályát veszítettnek tekintette ezt a jogintézményt.²⁰

Ami az özvegyi jogot illeti, a XX. században a jog az özvegyet továbbra is védelemben részesítette, s az esetek döntő többségében érvényesítését a gyakorlati méltányosság is biztosította. A végrendekezési szabadság korlátját az özvegyi jog képezte, s nem sérthette annak törvényes mértékét. A férj továbbra is köteles volt feleségéről gondoskodni, s részére illő ellátást, lakást biztosítani még saját halálát követő időszakokra is. Az özvegyi jogra vonatkozó megszorítást per útján a leszármazó örökösök – a törvényes, az örökbefogadott, az utólagos házassággal vagy a királyi kegyelemmel törvényesített gyermekek – kezdeményezhettek. Ebben az esetben az özvegyi jog a törvényes mértékig visszaszorítható volt. Ez a helyzet természetesen csak akkor állhatott fenn, ha a vagyon e mértéket jelentősen meghaladta. Az özvegyi jog sikeres korlátozása eredményeként annak tényleges tartalma bizonyos esetekben korlátozott haszonélvezeti joggá vált. Fontos korlátja volt a szabályozásnak, hogy az oldalági örökösök még az ági vagyona vonatkozóan sem kezdeményezhettek az özvegyi jog megszorítása iránt pert.²¹

A korábbi hazai jogszabályok az özvegyi jog megszűnése tekintetében tipikusan az özvegy ismételt férjhezmeneteléről rendelkeztek. A XX. században a Kúria kifejlesztette a túlélő házastárs érdemtelenné válásának intézményét, melynek lényege, hogy abban az esetben, ha az özvegy olyan magaviseletet tanúsított, amely miatt házastársa életében tartást nem igényelhetett volna, vagy ha férje emlékét durván megsérti, az özvegyi jog megszűnt. Azt, hogy az özvegy érdemtelen volt-e az özvegyi jogra, az eset összes körülményét mérlegelve a bíró jogköre volt eldönteni. Megállapítását bármely örökös kérhette, akik azonban megbocsátást is gyakorolhattak, mely esetben az özvegyi jog nem szűnt meg.²²

Jelen tanulmányban nem kívánom részletezni az öröklési jogra vonatkozó hazai szocialista szabályokat, de szeretnék utalni arra, hogy azok nem sokban különböztek a korábbi rendelkezésektől, sőt, a magyar szocialista öröklési jog a többi szocialista ország jogától eltérően a leszármazók mellett továbbra is fenntartotta a házastársi öröklés haszonélvezeti koncepcióját.

Összegzés

A mai napig jellemző az a meggyőződés, miszerint a nők a történelem során lényegében a XIX – XX. századig jogfosztottak voltak hazánkban, ezért a férjüknek kiszolgáltatottan éltek.

²⁰ RÁCZ Barnabás: A Kúria és a magyar öröklési jog a 20. század kezdetén, *Jogtörténeti Szemle* 2004/2., 9 – 10.

²¹ PEKÁR Éva Zsuzsánna: i. m. 26.

²² RÁCZ Barnabás: i. m. 13.

Ezt számos bizonyíték cáfolja, s a korai jogalkotás nyomán látható, hogy a nőket is megillettek – tipikusan a lét- és státuszfenntartásukat biztosított – jogok.

Azt már a római jog is felismerte, hogy amennyiben nem volt önjogú a feleség, úgy a férj halála után az özvegy sorsát rendezni kellett, ezáltal elkerülni, hogy a vagyon nélkül maradt özvegyek a társadalmi problémákat okozzanak.

Ugyanezen célt szem előtt tartva a túlélő feleség jogi helyzetét hazánkban már a középkorban igyekeztek rendezni. A nők már ebben az időben is a férfiakhoz hasonlóan részesedhettek a birtokjogból, sőt tulajdont szerezhettek, amely keretében annak valamennyi részjogosítványa megillette őket. Sok esetben különösen védett jogi helyzetet biztosított a jogalkotó számukra, mely körbe tartozott a hitbér, vagy éppen az özvegyi jog. Az özvegyi jog alapja a házasság, lényege pedig a túlélő házastárs életszínvonalának fenntartása, mely elsősorban a férj kötelessége volt, hiszen mindezt biztosítani kellett nem csak életében, hanem esetleges halála utánra is. Abban az esetben azonban, ha a férj ez utóbbi kötelezettségének életében nem tett eleget, akkor a jog gondoskodott az özvegy jogi helyzetének biztosításáról, s e kötelességek a leszármazottakra, esetleg a távolabbi rokonokra hárult.